

# Lääkejakeluun on tehtävä kokonaisuudistus

**Lääkejakelu on uudistettava kokonaisuutena vastaamaan ihmisten tarpeita. Tiukasti rajatusta, henkilöön sidotusta lääkkeiden vähittäisjakelun mallista, jossa vain hyvin rajattu määrä proviisoreja saa apteekkiluvan tulee luopua. Uudistuksella voidaan parantaa palveluita niin kivijalassa, alueellisesti kuin verkkokaupassakin. Uudistuksessa tulee hyödyntää muiden Pohjoismaiden sääntelystä saadut kokemukset. Keskeistä uudistuksessa on varmistaa lääketurvallisuus, laadukas lääkeneuvonta ja maanlaajuinen lääkejakelu.**

Apteekkien asiakkaiden tarpeet ja kulutuskäyttäytyminen ovat muuttuneet. Järjestelmää haastavat myös väestön ikääntyminen, kansainvälisen verkkokaupan kehitys lääkkeiden saatavuuden varmistaminen ja lääkemenojen kasvu. Viime vuosien koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä taloudellisen tilanteen heikkeneminen monella tavalla lisäävät uudistusten tarvetta. Tuleva ja jo nyt oleva toimintaympäristö edellyttää apteekkeilta investointeja sekä uusien innovaatioiden ja toimintatapojen käyttöönottoa. Ala tarvitsee merkittäviä investointeja, innovaatioita ja uutta logistiikkaa.

Suomi poikkeaa merkittävästi Pohjoismaisesta apteekkisääntelyn valtavirrasta. Viimeisen 20 vuoden aikana useissa Euroopan maissa on purettu lääkkeiden hinnoitteluun ja myyntikanaviin liittyvää sääntelyä. Lisäksi apteekkeja koskeva sääntely eroaa merkittävästi muusta terveydenhuollon kansallisesta sääntelystä. Apteekkisääntely keskittyy apteekkien omistajuuden ja apteekkitalouden sääntelyyn. Muussa terveydenhuollossa sääntely kohdistuu toiminnan sääntelyyn. Perusteita muusta terveydenhuollosta poikkeavalle sääntelylle ja kilpailun rajoittamiselle ei apteekki-alalla kuitenkaan ole.

Kaupan ala haluaa uudistuksella taata, että rationaalinen lääkehoito eli turvallinen, vaikuttava, yhdenvertainen ja laadukas lääkehoito toteutuisi jatkossa yhä paremmin. Hyvän pohjan uudistukselle antaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston vuoden 2020 lopussa julkaisema selvitys (KKV 5/2020). Sen sisältämät toimenpide-ehdotukset lähtevät ajatuksesta kehittää apteekkimarkkinan kuluttaja- ja markkinamyönteisempään suuntaan. Samalla myös yhteiskunnan maksamat lääkekorvausmenot pienenevät.

Ehdotukset ovat lyhykäisyydessään lääkkeiden myyntihinnan ja apteekiveron muuttaminen, apteekkien omistajasääntelyn uudistaminen ja hintasääntelyn kehittäminen. Lisäksi KKV esittää apteekkien perustamisen lupaprosessin muuttamista ja apteekkien sijaintiin ja määrään liittyvästä sääntelystä luopumista sekä vain verkossa toimivien apteekkien salliminen ja valittujen itsehoitolääkkeiden myyntipaikkojen vapauttamista.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi tammikuussa 2020 Kansaneläkelaitoksen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen yhteistyönä tekemän esiselvityksen lääkehuollon kustannuksista ja apteekkitaloudesta. Esiselvityksen simuloinnit osoittivat, että suomalaiset maksavat enemmän lääkkeistään muihin pohjoismaisiin kuluttajiin verrattuna. Lisäksi osoitettiin, että lääkekorvausjärjestelmän kokonaiskustannukset olivat Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa vuodessa jopa yli 200 miljoonaa euroa pienemmät Suomeen verrattuna. Myös potilaiden vuosittaiset omavastuut jäivät Suomen omavastuita pienemmiksi. Sen sijaan apteekkien omistajilleen tuottamat voitot on toistuvasti havaittu verrattain korkeiksi, mikä heijastuu kuluttajien ja yhteiskunnan lääkekustannuksiin. Fimean, THL:n ja Kelan tekemien laskelmien (STM 2020) mukaan potilaat maksavat Suomessa pohjoismaiden korkeimpia lääkkeiden hintoja. Tukkuhinnat taas ovat vertailussa alhaisimmasta päästä. Suomessa apteekille lääkemyynnistä ja lääkeneuvonnasta jäävä kate on pohjoismaisessa vertailussa

Kevät 2023

ylivoimaisesti suurin (KKV 5/2020). Uudistukselle on siis selkeä tarve.

Kaupan alan näkemyksen mukaan yhteiskunnan ja kuluttajan kannalta merkittävimmät säästöt saavutetaan sallimalla hintakilpailu kaikissa lääkkeissä, myös reseptilääkkeissä, määrittämällä ainoastaan enimmäishinta ja sallimalla Fimean turvalliseksi arvioimien itsehoitolääkkeiden myynti tai toimittaminen myös apteekkikanavan ulkopuolella.

Tulevaisuudessa farmaseuttisen neuvonnan tarve kasvaa ja moniammatillisen yhteistyön merkitys korostuu. Rajatut lääkevarastot ja niistä tapahtuva lääkejakelu voi tukea yksityisten ja julkisten terveydenhuollon toimintayksiköiden moniammatillisten lääkejakelun edellytyksiä ja mahdollisuuksia potilaiden lääkejakelun turvaamiseksi lääketurvallisuus varmistuen. Tästä hyvä esimerkki on optikkoliikkeet. Kaupan liitto korostaa, että terveydenhuollon palveluita tulee säädellä tasapuolisesti. Myös apteekkiuudistuksen yhteydessä tulee kiinnittää kilpailuneutraaliteettiin erityistä huomiota.

Turvallinen ja laadukas lääkejakelu vaatii jatkossakin vahvaa sääntelyä. Sääntelyn tavoitteena tulee olla lääkitysturvallisuuden takaaminen, lääkkeiden saatavuus, kustannustehokkuus sekä alueellinen kattavuus. KKV:n toimenpide-ehtotusten mukaisen kokonaisuudistuksen toteuttaminen hallitusti, mutta muiden maiden kokemuksista oppia ottaen ja lääketurvallisuus vahvana säilyttäen tekee suomalaisesta apteekkijärjestelmästä toimivan ja tehokkaan. Uudistus palvelee myös asiakkaita laajasti koko maassa ja on potilaille edullisempi sekä yhteiskunnalle halvempi.

#### **Lisätietoja:**

Toimitusjohtaja Mari Kiviniemi, Kaupan liitto  
050 511 3189, mari.kiviniemi(at)kauppa.fi

